

Veronika deseniška.

—♦—

Epična pesem v XV spevih.

—♦—

Zložil

J. FRANKOLSKI,

kmet v Črešencah.

—♦—

Dominik Čelnik

V Celovcu 1863.

Natisnil Janez Leon.

Veronika Desevická

Epistol pism v XV. století

24.245 II Bg

BRŽAVNA
LIBERNA ERZTIC
VLJUBJARI

030013944

Prečastitemu gospodu župniku

DAVORINU TERSTENJAKU,

iskrenemu rodoljubu in visoko učenemu preiskovavcu
slovenske starodavnosti v znamenje visocega spošto-
vanja posvečuje to pesem

J. Frankolski.

V Črešencah na pepelnico 1863.

Vvod.

Pri Savini starček sivi
V senci lipnih vej sedi,
V roci svoji, že venljivi,
Stare goslice drži.
Milo poje, strune vbera
Majke Slave zvesti sin,
In od zore do večera
Zbuja davnih dni spomin.

Oj sinovi majke Slave!
Poslušajte mili glas;
Vabim starček sive glave
Pod koščato lipo vas.
Pesem hočem vam zapeti,
Bog da' ganem vam srcé!
Za predmet življenje vzeti
Hočem pa Veronike.

Ljube tičke! oj sklenite
S petjem mojim glasek svoj;
Veje lipice šumite
In se združite z menój!
Vi Savine oj valovi,
Združite tud šum in glas;
In nadzračni vi duhovi
V skladno petje kličem vas!

Sveti duh! čez pevcev glave
Svojih darov moč razlij;
Vdihni nam besede prave,
Žar pesniški v srce vlij.
In razlegaj tak se petje
Čez Sloven'je dični raj,
Čez pečine ino cvetje,
Čez doline, hrib in gaj!

I. spev.

Na Hrovaškem, v lepi zemlji,
B'la je svoje dni grajšina,
Oj grajšina Desenica,
Májhna sicer, pa slovita,
V senco temnih gajev skrita.
Na dvorišču lipa stala
In zelene veje svoje
Na široko raztezála;
Krog gradú pa vrt zeleni
Bil mu raj in kras in dika;
V njem drevesa, rože žlahtne
V rajskem cvetu duh puhtele,
Bčele méd po cvetji brale,
Tičke skladno žvrgolele,
Grajskim kratek čas dajale.
Krog in krog v nezmérni delji
Senčni gozdi, temni lesi,
Gorski zveri stan prijeten,
Gradu last in meja varna.

Gospodar grajšini zali
 Bil je vitez star in slaven,
 Star in slaven, sive glave,
 Dobre duše, krepke dlani;
 Še na velem mu obrazu
 Bral junášk pogum in žar se.
 Bil je vsim podložnim oče,
 Vsim sosedom dober sosed
 In prijatelj zvést prijatlom.
 Milo ženo je pokopal
 Že v cvetočih letih njenih;
 B'la mu skrb zdaj hči edina,
 Vsa podobna majki svoji
 Po obrazu, po čednostih;
 Hči Veronika se zvala —
 Po njej gre še sedaj hvala.
 Krasna deva lepo cvela,
 Šestnajst let je dopolnila,
 Ni je blo deklíce lepše,
 Vse je daleč prekosila.

Ni poznala britkih strasti,
 Ne ljubezni ran skelečih;
 Znala samo je za cérkev
 In za krasni vrt domači:
 V prvi Boga je molila,
 V drugem cvetke si gojila;
 Jih sadila, zalivala,
 Zelje plela, vrt čistila,

Od sadik mrčtnje brala;
 In med petjem cvetke zale
 V krasne vence povijala,
 Jih očetu vsako jutro
 V znam ljubezni darovala.

Neki dan jej pravi oče:
 „Ljuba hčerka, dete drago,
 Moj'ga srca slast in radost!
 Ti me vežeš še edino
 Na nemilo solz dolino;
 Glej mi glavo vso že velo,
 Skor se bo mi treba vleči
 Tik soproge pod gomilo;
 Tebe pustil bom samico
 Brez zavetja, brez pomoči,
 Brez prijatla, ki te branil
 Pred sovražnikom bi vražjim;
 Sklenil torej sem te v Bogu
 Omožiti, da podporo
 Boš imela v britkih časih,
 Ko te kako zlo zadene.
 Draga hčerka! mar si sama
 Že izbrala si mladenčca,
 Da bi bil ti vreden družo
 Po lastnostih in po stanu?“

Kaj Veronika mu pravi:
 „Pustite me, oče ljubi!
 Po livadah še skakljati
 Pesme peti, cvetke brati,
 Vence plesti, doma ostati.
 Ne želim si druge sreče,
 To veselje mi največe,
 Kedar po domači trati
 Cvetke berem, pesme pojem
 In očetu starost slajšam.
 Pustite mi prosti biti
 In ne dajte mi ločiti
 Se od vas. —
 Še je čas,
 Si mladenča v zakon zbrati
 In prijatla poiskati.“

„Naj pa bo po tvojem, hčerka!
 Šila ni nikomur mila;
 Ko zagrebe me gomila,
 Bog da bi se ne solzila!
 Ko samica boš ostala,
 Rada boš si moža zbrala.“
 To izreče sivi starček
 In objame hčerko milo;
 Kot najdraže svoje blago
 Jo miluje ino ljubi.

Krasne so krasne
 Zvezde leskeče,
 Svetih nebés so
 Luči goreče.

Krasne so krasne
 Cvetke rudeče,
 Cvetke nam lepšajo
 Polje cveteče.

Sladke so sladke
 Pesme o zori,
 Ki jih ščeblajo
 Tičkov kori.

Krasno spomladno
 Božje stvarjenje,
 Ko se zbudi vse
 V novo življenje.

Vendar še lepša je,
 Deklica mila,
 Dokler nedolžnosti
 Ni še zgubila,

Dokler jej srce
 Prosto še bije,
 Dokler se venec
 Krog glave jej vije.

Kar je nebesom
 Zvezda leskeča,
 Kar je dolinam
 Cvetka rudeča:

To je človeštvu
 Deklica mila,
 Dokler nedolžnosti
 Ni še zgubila.

II. spev.

Bilo je jesensko vreme,
 Listje padalo je z drevja;
 Lastavice in žerjavi
 Selili se v južne kraje;
 Pihal sever mraz je v lice,
 Noč dolgost je razteg'vala;
 Krasnih cvetok že očetu
 Ni Veronika več brala;
 Več prepevala ni pesmic,
 Pesmic sladkih, miloglasnih;
 Le na vrtu je sedela
 Ljuto jesen toževala;
 Da je vničila jej cvetke,

In drevesa ogolila,
 Mile pevke razpodila,
 Je tož'vala, da poletje
 Tako hipoma minulo,
 Ž njim se cvetje vse osulo.
 Tako, je pri sebi djala,
 Meni bo mladost minula,
 Spremenila rajska doba;
 Ljubi oče skorej bodo
 Mene samo zapustili;
 Kakor listje z drevja pada,
 Tako pada las za lasom
 Jim iz sive trudne glave;
 Kakor listovke, žerjavi
 Séljijo se v tople kraje,
 Tako bodo preselili
 Ljubi oče v boljši kraj se,
 V boljši kraj, nebesa sveta.
 Jaz pa sama bom ostala
 Brez zavetja, brez pomoči,
 Kakor cvetka rahla, nježna,
 Kteri mraz vsaktér škoduje,
 Ktero veter omandrá,
 In živina poteptá,
 Če ni v zavetji ograje.
 Kje zavetja čem iskati?
 Kam se reva čem podati?
 In pomoči od koga čem
 V zlih nadlogah pričak'vati?

Kedar sama bom ostala,
 Komu reve bom tožila? —
 Tako milo je zdih'vala, —
 Kar je žena pristopila,
 Bela žena Rojenica.
 Dolge kodre je imela,
 Krila jo je bela hala;
 V rokah zrealo držála
 Dóklico nagovorila:
 „Ti se bodeš omožila,
 Ko se vrnejo žerjavi
 In lastovke 'z južnih krajev,
 Kukavica spet zakuka;
 Pa ne prinesó ti sreče
 Ne žerjavi, lastavice;
 Kukavica bo kukala,
 Ti nesrečo oznan'vala.
 Ozri se v zrealo to-le:
 Kaže ti možá in druga,
 In prihodnjih dni tovarša,
 Ki mu kmalo boš ženica.
 Lepo lice mu je dota
 In po vsem širokem svetu
 Sluje mu imé in slava.“
 To izreče in devica
 Zre strmé v zrealo čudno.
 Iz zrcala vitez krasen
 Jo pogleda brhke rasti
 In zaljubljeno obrača

Le v Veroniko očesa.
 Ali ko bi trenil, bila
 Rojenica je zginila.
 Spet Veronika je sama,
 Tiha groza jo sprehaja;
 Al senjá ali bedí
 Znala ni.

In Veronika od sedaj
 Vsa drugačna je postala,
 Več ni pela, ni skakljala,
 Tužno je okrog hodila,
 Ni vesela više bila,
 Noč in dan prikazen stala
 Ji je žene pred očmi;
 Viteza tudi zábiti
 Mogla ni.

Nekaj, nekaj se vgnjezdilo
 Deklici v srcé je bilo,
 Kar ji dalo ni pokoja
 Ne po dnevi ne po noči.
 Prvikrat je okusila,
 Da je zemlja solz dolina,
 Pa še vedla vzroka ni,
 Da postala je nesrečna.
 Kaj se v srečju ji godí,
 Imen'vati vedla ni.

Srečna je srečna
 Deklica vsaka,
 Dokler ji bije
 Prosto še sree.

Dokler ji v srcu
 Prostost prebiva,
 Rajske veselje
 Ona zavživa.

Ko jo ljubezni
 Pšica zadene,
 Kmalo iz srca
 Mir jej prežene.

Tedaj nesrečna
 Ona postane,
 Težko zaceli
 Srčne si rane.

Torej varujte,
 Mile device,
 Sladke ljubezni
 Ostre se pšice!

III. spev.

Žarko solnce sopet sjalo
 In budilo je v živiljenje
 Drevje, travo, cvetke nježne;
 Kor prepeval drobnih pevcev
 Pomladanske pesme sladke.
 Spet žerjavi z južnih krajev
 So se v trumah vračevali,
 Lastavice priletele
 In za gnezda si skrbele.
 Kukavica je kukala
 In zmadletje oznan'vala,
 Lipa sopet zelenela
 In vse drevje v grajskem vrtu.
 V senčnem hladu je sedela
 Spet Veronika in vila
 Cvetke mične v krasni venec.

Bilo že se je zmračilo,
 Prikazalo zvezd obilo,
 Vse k počitku se podalo,
 Da bi v Bogu sladko spalo;
 Kar stražár naznani stari,
 Da pred vratmi vitez čaka,
 Ki čez noč ostaje prosi.

„Dobro došel! brž odprite,
 In ga v sobo pripeljite!
 Konja pa priveži k jaslím,
 Zdrave mu pokladaj krme
 In nastelji slame mehke.“

Stopi vitez ptuj v sobano,
 Se prikloni gospodarju
 In devici, grajski roži,
 In ponavlja prošnje svoje:
 Da bi smel do dne ostati,
 Ter si ude okrepčati.

„Dobro došel, vitez mladi!
 Vse, kar hiša mi premore,
 Vse ti bodi na postrežbo
 Po hrvaški šegi stari.“
 Hčeri oče zdaj vелеva,
 Da donese bel'ga kruha
 In bokal natoči vina,
 Tud soli naj ne pozabi.
 Hipoma donese deva,
 Hleb in sol po stari šegi,
 In bokal z najboljšim vinom,
 Ter postavi vse na mizo;
 Pa, ko viteza pogleda,
 Ostrmi, —
 Ker pred vitezom stoji,
 Ki ga vidila v zrcalu.

Rudečica jo polije,
 Bela roka jej trepeče,
 Sree mlado glasno bije,
 Stidno zre pred sé in vzdih.
 Tak pred vitezom je stala,
 Brž mu srce očarala.
 Slične deklice rodila
 Mati še nobena bila
 Ni v deželi ogerski,
 Ni v deželi štajerski,
 Ni na Laškem, ni na Nemškem
 Kar obhodil vitez sveta
 Ni je našel še nobene,
 Da bi jej enaka bila.

Kdo je bil pa ptuji vitez?
 Bil je Miroslav preblagi,
 Hermanov sin v belem Celji,
 Ki zverino je lovil
 Po hrvaških mračnih gozdih.
 Temna noč ga prehitela
 V Desenico pripeljala.

Celo noč do rane zore
 On očesa ni zatisnil;
 Celo noč do rane zore
 Mislil je na krasno devo:
 Oh ko bi pač moja bila!
 Kako bi jo ljubil srčno

Vse bi jej rad daroval,
 In za njo življenje dal.
 Misli, tuhta in preišlja;
 Ni mu dalo zapustiti
 Star'ga grada Desenice,
 Preden ne odkrije devi,
 Kar mu čuti sree mlado.

Najde jo sloneti v hladu
 Vej zelenih lipe stare,
 Strahōma se jej približa
 In jo milo nagovarja:
 „Čuješ, deklica preljuba!
 Al bi hotla moja biti?
 Moja biti tovarsica,
 Tovaršica, mila žena?
 Al bi hotla z mano iti
 V daljne kraje, lepe kraje?
 Tam imam gradove bele,
 In doline rodovite,
 Plodne njive in gorice,
 Ki jim treba gospodinje
 In podložnim blage majke.
 Bodi moja rajska deva,
 Bodi mi ženica mila.“

Deklica mu odgovarja:
 „Moja roka je še prosta,
 Prosto je tud' moje sree,

Pa ni prosta moja volja :
Po očetovem naj bode.“

„Čujte oče pobratime! —
Dajte meni vašo hčerko
Za nevesto milo mojo;
Varoval jo bom in ljubil,
Ko okó obličja svoj'ga.“

„Kaj bom branil, oče reče,
Če je sklenil vajno zvezo
Bog v nebesih! če se srce
Veže k sreči, duša k duši,
Slabi ženski je potreba
Zvestega tovarša v sili.“

„Če je tedaj vaju volja
Da se v Bogu zaročita,
Pokleknita in sprejmita
Blagoslov moj in vošila.“ —

Na kolena se spustita

Oče pa povzdigne roke,

Moli in blagoslavlja:

„Blagoslovi Bog nebeški

Otročiča — moja draga!

Ve nebesa se odprite,

Blagoslov čez nju razlijte.“

Blagor očetov
 Deci postavlja
 Zlate palače,
 Mošnje napravlja.

Materna kletev
 Hiše podira,
 Blago in dnarje
 Deci požira.

Bodo vas torej
 Starši veseli,
 Bote od njih tud'
 Blagor prejeli.

IV. spev.

Ure tekó nám ko mlinska kolesa,
 Kakor zrakovi skoz zračno morjé,
 Kedar zavživamo rajska nebesa,
 Spolnjene prve ljubezni željé;

Kedar pred nami ljubljéna devica
 V rajski lepoti čarobno stoji,
 Ljubko nas gleda in njena desnica
 V naši počiva in našo drži.

Tédaj ne vidimo temnih prepadov,
 Tédaj ne vidimo smrtne kosé,
 Tédaj ne zmenimo strupnih se gadov,
 Smelo korakamo tédaj med nje.

Ure tekó pa ko mlinska kolesa,
 Kakor zrakovi skóž zračno morjé,
 Kratko zavživamo rajska nebesa,
 V svoji grozoti prikaže se vse.

Pred oltarjem božjim srečni par je stal,
 V večno si zavezo roke je podal,
 Mašnik molil je čez sklenjene roké,
 Pričujočim vsem igrale so solzé.

Slu z nebés Veronika je slična bila,
 Kita cvetna se jej je krog glave vila,
 Belo oblačilo krilo je teló,
 Vse občudovalo sliko angeljsko.

Vitez stari na gostijo
 Vabil je sosede drage
 In prijatle svoje zveste;
 Svatovščino prelepó je
 Vredil oče starašina,
 Čavš na mizo vince nosil,
 Svatje bili so veseli,
 Pili so, popevke peli
 Od Matjaža ogerskega

Od Lazara Srbov cara;
 Napivali so zdravice
 Ženinu in njega rodu
 In Veroniki nevesti,
 Da bi srečna vedno bila
 In brezkraino se ljubila;
 Pili mašnikū zdravico,
 Da posvetil je zavezo
 Dveh ljubečih sre pred Bogom;
 Pili so zdravico tudi
 Še očetu domačinu,
 Dobro srečo mu želeli,
 Dobro srečo pri živini
 In na polji dobro srečo.

Luna v tretje prisijala,
 Kar sedeli so za mizo,
 Tedaj oča starašina
 Pričujočim je govoril:
 Bog vam plačaj za večerjo
 Ljubi oče domačine,
 Za večerjo, za veselje,
 Čas nam teče, pa je treba
 Se ločiti, k domu iti,
 S sabo vzeti vaše blágo.
 Ni je vaše, že je naše,
 V vrte krasne bel'ga grada
 Čemo cvetko presaditi,
 Kjer jo ženih bo zalival,

Da prekrasno bo cvetela,
Vsem veselje in ponós.

Oj nevesta, nježna cvetka
Hodi z nami v bele dvore
V bele dvore, v lastne grade,
Našla bodeš rodno polje,
Lepe njive in živino,
Našla bodeš dobre duše
Dobre duše, dobra srca,
Mila srca, zvesta srca,
Zvesto sree Miroslava.

Oče dragi, odpustite,
Če vas kdaj je razžalila,
Kar jej dobrega storili,
Vam bo tisočkrat vrnila.

In poljubi starešina
Zdaj očeta domačina,
Roko mu k slovesu dá,
Roko da svatovom zbranim,
Z Bogom kliče in odide,
In svatovi ž njim po redu.

Plaka oče, plaka hčerka,
In se grli in celuje,
V mladih prsih hoče sree
Se razpočiti na dvoje
Ko zapušča mili dom.

Oh ostani, hčerka ljuba,
 Zvesta Bogu ino možu;
 Če kdaj pride zlo na tebe
 Nad zvezdišče se oziraj,
 Tamkaj najdeš pomočnika
 Pomočnika, tolažnika,
 In če vse te zapusti
 On zapustil in pozabil
 Tebe ni.

Za nevesto je stopinja važna
 Zadnja, kedar svoje zapusti,
 Saj prihodnost jedna ali blažna
 Od stopinje zadnje le visi.

Tu spomin na prejšnje rajske dneve
 Vsaka trata, cvetka jej zbudi,
 Tam prihodne zakonske jej reve
 Stop'jo pred razjokane oči.

Tu v naročji majke ljubeznjive
 Tam pa v kleščah morebit možá,
 Ki jo mučil bo vse dneve žive
 Brez vesti, ljubezni, brez sreá.

Tej stopinji druga je ednaka,
 Važniša je, ker jo vsak stori,
 Večnost pač od zadnjega koraka
 Srečna ali nesrečna vsa visi.

Od preljubih vsakokrat se loči,
 Zapusti se mili dom in vse,
 Druga doba vsakemu napoči,
 Al nesrečna al pa srečna je.

V. spev.

Stojaj, stojaj beli grad
 Beli grad pri bistri Savi,
 Pa gospá po gradu teče,
 Teče kakor bistra Sava,
 Vmiva, snaži ino čedi,
 Teče krog od rane zore
 In do mraka še posluje
 In po izbah prireduje,
 V vrtilih krasnih seme seje
 Da iz njega zelje klije,
 Na družino skrbno gleda
 In uči jo in svari;
 Mila vsaka je beseda,
 Iz ljubezni vse stori.
 Hlapče rano k delu kliče,
 Vse pa kakor otročiče
 Opominja in svari,
 Greha se ogibati. —

Kdo je ta gospá?
 Ta gospá Veronika je
 Žena kneza Miroslava,
 Dobrotnica revežem,
 Tolažnica žalostnim,
 Vse jo ljubi in spoštuje,
 Svoji ženi vsak jo stavi
 Za izgled.

Miroslav, Veronika
 Kot dva angela živita,
 Že nebesa vživata,
 Ker presrečno se ljubita.

Blizo njene izbice
 Pa golobček golobica
 Druži in grluje se,
 Gnjezdi drobna lastavica;

In po vejah lipice
 Milo tičic kor prepeva
 Od ljubezni pesemce,
 Da vse krog in krog odmeva,

Al kraj Save levo stran,
 Kjer se hosta razprostira,
 Kavka grdo črni vran
 Ter se v bližnji grad ozira. —

Neki večer pozno že
 Mož neznan jo prisopiše,
 V žepu bele liste nosi
 Pa za prenočišče prosi,
 Liste nosi od Hermana,
 Od Hermana Miroslavu.
 Kakor liste on prečita,
 Bledo mu postane lice,
 Trese se kot šibka veja
 Kraj derečega potoka;
 Ko prečita, v žep jih dene
 In si ostri mečo paše,
 Hlapcu svojemu veleva:

Kar mi sedlaj konja vranca,
 Iti moram v dalnje kraje
 V daljne kraje, v gornje Celje,
 Kjer je zibelka mi tekla,
 Da se radi ženitnine
 Pri očetu opravičim,
 In prepričam tud očeta,
 Da je žena moja mila
 Rodovine viteške,
 Bog me! ni pa čaralica
 Ona ne nikoli bila.

V prsih srd mu vre, kipi,
 In v očeh mu žar gori,
 Ali srce se solzi,

Da predrago ženko svojo
Brez zavetja zapusti.

Bliža se jej, jo objame
In pritisne srčno srčno
Na razjokano si sree,
S tožnim glasom govori:
Bog te obvari, mila moja,
Moram v Celje se podati
In prepričati očeta,
Da pod solncem boljše žene,
Kakor ti si, ne dobi se,
Tvoje, svoje čem poštenje
Braniti do zadnje kaplje,
Bogu v nebu in Mariji
Te ločé se v brambo zročam.

Oh nikar, zajoka ona
Ne zapusti me samice,
Oh ne hodi v gornje Celje,
Al ne slišiš, kako kavka
V bližnjem gaji črni vran?
To pomeni silno silo,
Bog ve, kaj bi pripetilo
Ti se v Celji al na poti;
Oh ne hodi v gornje Celje,
Silno me srečé boli,

Da me zadnjo pot objemaš,
Se mi zdi.

Ne nikar, predraga moja,
Bom čez malo dni pri tebi,
Al da iti moram, tirja
Viteška dolžnost od mene,
Torej z Bogom!

Še jo. zadnjikrat objame
In pritisne si na sree,
Pa na konja vranca skoči
In ko blisk drvi napréj.

Dnevi tekli, tedni tekli
Luna dvapot omladela,
Jokala Veronika je,
Ker ni Miroslava bilo
Več nazaj. —

Prava žena več veljá
Ko bogastvo, kup zlatá,
Ogle tri
Gor drži.

Briše s čela možu pot,
Cvetke trosi mu povsot,
Spremlja ga
Do grobá.

Vidni angel mu je zvest,
 Kedar pride zlemu v pest,
 Var'je ga
 Hudega.

Dve telesi, duh edin',
 Vez: ljubezen iz vistin;
 Vrag boji
 Se moči.

VI. spev.

Dan za dnevom v teku mine,
 Luna tretjikrat mladi,
 Črni vran iz gaja zgine,
 Se na lipo preseli,
 Ktera močne svoje veje
 Razprostira tik gradů.
 Noč in dan
 Grdo kavka črni vran
 In prežene drobne tice,
 Da nič več ne žvrgolijo,
 Vrana slišati ne mor'jo.
 Ene nóči vran zaspí,
 Drobna tica priletí
 Pa zapoje pesem tožno:

V ječi strašni	Mu blazina,
Miroslav	Miza mu je
Milo joče	Blatna zemlja,
In zdihuje	Kruh plesnjiv
Za svobodo,	Mu je jelo,
Za preljubo	Grenke solze
Svojo ženo;	Mu pijača;
Črvi mu	Trda stena
Glodajo	Se solzi,
Mlade kosti,	Ko njegove
Gadi krog	Boli vidi,
Njega nog	Pa očetu
Se vijó,	Se ne smili,
Nočna sova	Ima oče
Mu mrtvaško	Trje srce
Pesem poje;	Od kamena.
Trdi kamen	

Tak prepeva tica tožno
 Al zbudi se črni vran
 In zadavi tico malo.
 Sliši peti mlada žena
 Petje tožno tice male
 Glas prebode srce njeno,
 Da na tla se reva zgrudi.
 Kar pristopi bela žena
 Bela žena, krasna Vila,
 Da jej piti čudne vode,
 Čudne vode od studenca,

Ki jo Vile pijejo.
 V mlado ženo hipoma
 Šine moč, junaški žar,
 Kar na noge brzo skoči,
 Meč jekleni si pripaše,
 Dé na glavo si čelado,
 Dene si oklep na prsi,
 Da pokrije žensko nedro,
 V ženskih prsih rahlo srce.
 Svoje hlapce glasno kliče:
 Nujte hlapci, nateknite
 Si čelado in oklepe,
 Ostre meče pripasajte,
 Bistre konje osedlajte,
 Gremo v starodavno Celje.
 V strašni ječi tam zdihuje
 Vaš preljubi gospodár,
 Al ga čemo rešiti
 Al pa vsi poginiti.
 Hlapci bili so junaki
 Vsi slovenske rodovine,
 Gospodarja so ljubili,
 Kar Veronika velela
 Hipoma so vse storili,
 Kot žerjavi v dolgi riži
 Proti Celju se spustijo.
 Prvi jaha vitez mlad
 Vitez mlad Veronika,
 Tak ponosen, tak je krasen

Da mu para ni v deželi,
 Meč svoj suče kot junák,
 Kakor vojvoda velevala,
 Tropa jaha, da se konjem
 Spod kopit iskri.

Kakor ribje óko jasno
 Je nebó in brez oblaka
 Zlate solnce žarke siplje
 Na rumene njive žita.
 Kosci kose brusijo,
 Mlado travo sečejo,
 Deklice pa jo veselo
 Jim za pétami sušijo
 In popevke pojejo,
 Pa ko v gledajo junake
 Kot žerjave dirjati
 Ostrmijo,
 Čudijo se tem junakom
 Njih lepoti in pogumu.

Ko pokrije svet temota,
 Zvon v zvoniku zadoni,
 Delo tudi dokončá se
 In „češčena si Marija“
 Glasno moli družba vsa
 In prikažejo se luče
 Na obnebji rajske zvezde,
 In po hribih in višinah

Se plameni vzdigajo
 Gor k nebesom švigajo
 Fantje mladi, deklice
 Kresu pesme pevajo:
 Pridi, pridi, stari kres
 Se ponovi vsako leto,
 Plamen segaj do nebes
 In razlivaj žar po svetu.
 Mi Slovenci krepki smo
 Ne bojimo se Turčina,
 Naše srca plamtijo,
 Kedar kliče domovina,
 Kedar bojni glas grmi;
 Naši kresi tud gorijo,
 To spričuje, da smo mi,
 In sovražniki bežijo.
 Plamti plamti stari kres,
 Žar razlivaj črez doline
 Plamen segaj do nebes,
 Znani slavo domovine.

VII. spev.

Črne megle so zakrile
 Na obnebjí zvezde mile,
 Bliska se ko k sodnjem' dnevi
 In vrezava grom za gromom.
 Dére sova se ponočna,
 Kavkajo vranovi črni,
 Joče milo bela žena,
 Bela žena, smrt koščena,
 Psi pa ženo vglédajo
 In nemilo tulijo.
 Herman stari spat' ne more
 V gornjem gradu, v starem **Celji,**
 Sliši kak se sova dere,
 Kak vranovi kavkajo,
 Sliši jok koščene žene
 Sliši psov tuljenje votlo;
 To pomeni vel'ko silo,
 Hitro vstane, meč pripaše
 In po gradu gledat teče,
 Gledat teče na stolpove,
 Blisk potegne sem iz megle
 In pokaže mu junake,
 Ki se gradu bližajo.

Alo hlapci, brž na noge!
 Bliža gradu se sovražnik,
 Vzem' te meče najostrejše
 Pa pri vratih grada ga
 Tiho tiho pričakajte.
 Janko, ti pa v mesto teči
 Zdram' Celjane in jim reci:
 Brž se v gornji grad podajte,
 Ostre meče pripasajte,
 Herman hoče tak imeti,
 Kdor ne sluša, mora umreti.

Mladi vitez in junaki
 Približujejo se srčno
 Star' mu gradu na višavi,
 Kjer zdihuje Miroslav.
 V strašni jami, grdi ječi.
 Bliža njemu se rešitelj:
 Draga žena, zvesti hlapci.

Noč junakom je pripravna,
 Najti menijo vse speče,
 Po nevedoma zidovje
 Grde ječe prekopati.
 Al od bliska so izdani.
 Kakor bčele, ki o letni
 Topli uri se rojijo
 Panj obsipajo bčelnjaka,

Tako sipljejo se 'z grada
Hermanovi zvesti hlapci.

Mladi vitez z mečem seka
Zdaj na levo, zdaj na pravo,
Z mečem seka, kakor hlapec,
Kdar kosi o kresu travo.

Mahne enkrat, pet jih padé,
Če porine, šestim duša
'Z srca zgine.

Bliskajo se mu očesa
Vreje kri,
Med sovrage konj ga nese
Smrt pihaje v vragov trope;
Jok se sliš' umirajočih
Sliši ránjenih ječanje;
Črni vrani kavkajo,
Sove iz skalin bežé.

Tu sprejemajo duhovi
Blagih duše v svoja krila,
Tam pa čakajo vragovi
Na hudobnih črne duše,
Na okólci duh leží,
Kličé k sodbi umorjene
Pred sodnika sodni stol.
Teče kri,
Da bi gnala kamne tri,
Na bojišči malo že
Hermanovih hlapcev je,

V beg so drugi se podali,
 V grad bežijo še ostali,
 Kar pomoril meč jih ni,
 In zaprejo gradu vrata
 Za seboj.

Mladi vitez k vratom stopi
 Glasno vpije: hej odprite
 V gradu čemo prenočiti,
 Rano vstati, zopet iti,
 Svoje blago s sabo vzeti
 Svoje blago nam predrago
 Gospodarja Miroslava.
 Ako vrat nam ne odprete,
 Hočemo jih razsekáti
 Vas pa vse ob glavo djati.

Čuli so ga Hermanovi
 Pa mu tako besedili:
 „Ne odpremo, ne bojimo
 Vas se célo célo nič.
 Mi smo Nemei imenitni,
 Vi pa ste za nič Slovenci,
 Bote radi še bežali,
 Kdar Celjani pridejo,
 Glave bodo vam sekáli
 In jih lovskim psom metali.“

Mladi vitez to posluša
 Pa mu mar ni za groženje,

Vkup junake svoje kliče,
 Da prešteje glave dragih,
 Al jih ni več polovica;
 Drugim so duhovi rajski
 Duše nesli v božje krilo
 V božje krilo za plačilo.

Mladi vitez in tovarši
 Se solzijo za drugovi
 In roté se meščevati,
 Nad beriči Hermanov'mi.

Dolgost je le našega življenja
 Za nebesa nekončani boj.
 Vrag ošabno svojo glavo spenja,
 V hudi bitvi teče s čela znoj.
 Strasti, greha tropa naskakuje
 Vedno nas sovražna noč in dan.
 Nam življenje srečno obetuje,
 Pa nam le zadaje novih ran.

Nam ponuja mir, prijazno roko,
 Da le njemu pridemo v oblast.
 Ker ne more zmagati v naskoku,
 Nam ponuja spravo, svetno slast,
 Da ne bés si ne bi prisvojili
 Zmage venca nevenljivega,
 Da bi brez rešitve sužnji bili
 Vse živoče dni sovražnika.

Torej boj zapiš' mo na zastavo,
 Naj ne vgasne v srcu nam pogum,
 Želi bodemo tem večo slavo,
 Več ko zmagamo sovražnih trum.
 Hujši ko je boj, tem lepša zmaga,
 Boljše, če zadene v boju smrt,
 Večne sreče ona je podlaga,
 Ki nas preseli v nebeški vrt.

Večno čaka zmage nas plačilo,
 Dična krona venča nam glavó.
 Ko se pred očmi bo nam stemnilo,
 Plavala v nadzračje duša bo.
 Da v nebesih prejme krono zmage
 In posede večni sedež tam.
 Za prestane trude čelne srage,
 To bo krasno venčal Jezus sam.

VIII. spev.

Hej, Celjani, brž na noge!
 Z mehkih pernic se vzdigajte,
 Ostre meče pripašite,
 In se v gorni grad podajte.
 Herman hoče tak imeti;
 Kdor ne sluša, mora umreti.
 Jako tak Celjane kliče,
 Gor in dol po mestu hodi.
 Praskajo se pa Celjani
 Brišejo oči zaspani.
 'Z mehkih pernic vstajajo,
 In se v grad podajajo.

Z novega se je zvedrilo,
 Luna bleda prisijala,
 Kot v mrtvaški blede prt
 Zemlja je povita bila.
 Kril okol'co je savinsko
 Silno studen smrtni duh.
 Prikaz'vale tu in tam se
 V strašni sliki so prikazni.
 Ura je ednajst odbila,
 Ura je duhovov bila.
 Živo vse je trepetalo,

Kot o sodnjem strašnem dnevu,
 Lasje kviško so šršeli
 V strahu, kaj se bo godilo.

Stal molcé je mladi vitez
 Sred junakov svojih dragih,
 Slišal je Celjane priti,
 Vidil jih bezbrojne glave
 Proti gradu se majati.
 Vedel je, da mora vmreti,
 Ni ga žalilo umreti,
 Smrt mu bila jako mila,
 Al, da rešiti ne more
 Svoj'ga dragega gospoda,
 To ga v sree je žalilo,
 To žalilo to je v sree.
 Tud ostale vse junake,
 Ki so srčno se objeli,
 Bogu duše izročili,
 In molcé pričakovali
 Bližajočih trum sovražnih.
 Kot volkovi, ki spustijo
 Gladni se nad čredo ovec,
 Tak spustijo se Celjani,
 Z njim za jedno Hermanovi
 Na krdelo vitezovo.

Bòj se vname. Boj ne, —
 Bilo je mesarsko klanje.

Trupla mrtvih zdihaajočih
 Na bojišči so ležale,
 Kakor snopje v času žetve
 Za ženjicami po polji.

Boj za duše bil se vnel je
 Z angelji in pa z vragovi,
 Bil se vnel je boj strašan,
 Kot na občni sodnji dan.

Mladi vitez hrabro bije
 Se s sovražnikom bezbrojnim,
 Kjer porine, vse leži,
 Kamor vdari, vse beži.

Vendar mlada moč omaga,
 Ž njo omaga truma zvesta;
 Kri mu teče iz desnice,
 Kri mu teče 'z mlade glave,
 Kri mu teče 'z hrabrih prsi,
 Moč junaška ga zapušča.
 Bliža mu se s koso ostro
 Bela žena, blede smrt.
 Vse moči telesne zbere
 In porine meč v sovrage;
 Šest jih pade, on pa zgrudi
 Se na nje.

In čez mrtvih trupla goste
 Vrejo v gornji grad Celjani
 Bojne pesme prepevaje,
 Da razlega zmage glas
 Po savinski se dolini.

Slava junaku grmi iz ust navdušen'ga ljudstva,
 Kteri je v ljutem boji kri prelil za pravico,
 Na bojišči stoječ, kot skala med morskim valovjem,
 V katero buta vihar in morje zaganja valove.
 Večno junakov spomin živi do poznih narodov.
 Rad še pokaže vnuk otrokom gomilo prededa,
 Ter ga postavlja v izgled junaškega srca in dlana;
 Stavi kreposti v posnem, ki venčala dušo njegovo,
 Gorko ljubezen do svojih, do doma, do svoj'ga
 vladarja,
 Cvetke mile sadi na grob, na gomilo prededa.

IX. spev.

Zelše bere Rojenica
 V noči po savinskem polji,
 Zelše bere za zdravilo,
 Da zaceli smrtne rane,
 Smrtne rane na junaku.
 Zmiva rane na junaku
 S čudno vodo iz studenca,
 Ktero pijejo le Vile;
 In poklada, zdravo zelše
 Gor na rane, jih povija
 V rahle cunje, ko sneg bele.
 Dá mu piti čudne vode:
 Kar spregleda mladi vitez,
 Vitez oj Veronika.
 Vstane kar, obleko sleče;
 Meč svoj v zemljo zakopá,
 Rojenica pa jej novo
 Kmečko oblačilo dá.

Al kam reva hoče iti?
 Kam se hoče li podati?
 Če ne najde Herman celjski
 Na bojišči je pri mrtvih,

Hoče je povsod iskati
 In poprej ne prenehati,
 Dokler v pest je ne dobi
 In vmori.

S hriba v polje urno teče,
 In po stari gladki cesti
 Se napoti prot Konjicam.
 Jej rodi stopinja vsaka
 Nove boli, nove solze;
 Al ozira nad zvezdišče
 Se pogostoma med potjo,
 Gor tolažbe, upa išče,
 In koraka tak naprej.

Strašni noči nasleduje
 Dan prijeten, dan poleten,
 Prerajeno vse migljá,
 Živa je narava vsa.
 Vse prepeva, vse živi;
 Samo le Veroniki
 Se oko solzí.

Bilo se je že zmračilo,
 Ko Veronika dospela
 V neko selo, Loka zvano,
 Blizo grada Frankolskega.
 Tam pri kmetu prenočila,

Kmeta so Bosača zvali.
 Kmet Veroniko sprašuje:
 Al bi htela mi služiti?
 Lepo dam ti letno plačo,
 Za navržek belo krilo;
 Kam po svetu hočeš iti
 Kam se dekle obrniti,
 Ki ne znaš ljudi, ne sveta!
 Jaz imam ti dosti dela,
 Dosti dela, dost' jedila.
 Kravam mojim bodeš stregla,
 Svinje moje bodeš pasla,
 Drva, vodo mi nosila.

In Veronika privoli;
 Stopi v službo pri Bosaču,
 Skrbno pase tolste svinje,
 Urno nosi drva, vodo,
 Ne tožuje nič osodi,
 Da postala je zdaj dekla
 Prej gospá visoka knežja.

Pridno hodi k službi božji,
 Pridno moli, pridno dela,
 In kar si prihrani blaga,
 Vse delí ubogim revnim.
 Al ko zmisli se osode
 Svoj'ga moža Miroslava,
 Počiti jej sree hoče,
 In topí se v britkih solzah.

Vse čislá jo, vse spoštuje
 Kot nebes prikazen višo,
 Vsakdo si želi je v službo.
 Vidno množi se imetje
 V hiši, y hlevu kmetu Bosaču;
 Vidno čez njegove njive
 Božji blagoslov se zлива.
 In nad vsim, kar kol' počenja,
 Vidno blagoslov počiva.

Kedar nas v težavah, revah
 Vse na zemlji zapusti,
 Kedar več za nas pomoči
 In tolažbe tukaj ni :

Oh ozrimo na zvezdišče
 Z upajočim srcem se;
 Gor imamo pomočnika,
 Kteri nam pomagat će.

On, ki vsako leto cvetkam
 Oblačilo krasno dá,
 Ki nasiti vsako jutro
 Tičie drobnih brez brojá,

Al bi On nas mar pozabil,
 On, ki vseh stvari mu mar!
 Ki je dal za nas življenje,
 Ki smo prva božja stvar!

X. spev.

V mladih letih bil je kmetič,
 Ni imel še tovaršice,
 Tovaršice, zveste žene,
 Pa imel je preskrbeti
 Še očeta, sivo glavo,
 In boleno staro mater,
 In nejakе mlade sestre.
 Jako treba pomočnice,
 Zveste žene mu je bilo.
 Zbiral si nevesto svojo
 Za predrago milo ženo,
 Zbral Veroniko si deklo
 Za nevesto milo svojo.
 Te volitve so se starši
 Prav iz srca veselili.

Kliče svojo deklo v izbo,
 In jej tako govori:
 „Čuješ kaj, deklina ti!
 Al bi hotla moja biti?
 Al bi hotla mene vzeti?
 Al bi hotla povrniti
 Mi z ljubeznijo ljubezen?
 Al bi smele moje roke

Kot nevesto te objeti
In peljati pred oltar.“

Te besede mlado ženo
Hudo v srce zapekó;
Slednjič mu besede pravi:
„Nikdar se ne bom možila,
Bogu le sem in Mariji
Vedno zvestost obljubila.“

Besedi se teh ni vstrašil
Kmet bogati, lep' mladeneč.
Nagovarja jo in prosi
Tako milo, ljubeznjivo,
Da bi se kamnito srce
Bilo dalo omečiti,
Zadnjič jej še tako pravi:

„Oh za Boga, moja žena
Ti postani,
Moj'ga srea, moje roke
Se ne brani.
Če nevesta moja draga
Nočeš biti,
Hoče me gomila v letih
Mladih kriti,
Kdo če starega očeta
Mi hraniti?

In boleno mojo mater
 Ozdraviti?
 Kdo nejake moje sestre
 Če varvati?
 Kdo po njivah mojih plodnih
 Če orati?
 Ptujci hočejo moj mili
 Dom posesti,
 In očeta, majko, sestre
 Pa odvesti.“

Te besede sree zbodle
 So Veroniki do smrti;
 Noge so jej obnemogle,
 Moč telesna jo zapušča,
 Da se je na tla zgrudila.
 So na posteljo domači
 V zadnjo izbo jo prinesli,
 In jo Bogu in Mariji
 Žalostni priporočili.

Kedar hočeš si nevesto zbrati,
 Moraš pridno dekle poiskati,
 Ktera je pobožno izrejena,
 V kateri greh še ni pognal kalí;
 Ž nje postane mila dobra žena,
 Zvesta tovaršica žive dni.

Kaj pomaga dota tud' bogata,
 Kaj pomaga dnar in mošnja zlata,
 Če se um z marljivostjo ne veže,
 Kaj pomaga lice prelepó?
 Če nevesta, kateri se priseže,
 Samo le prinese dnar, blagó.

Blago sree, vajene ročice,
 To najlepša dota je device!

XI. spev.

Skor Veroniki bi duša
 Bila truplo zapustila,
 Da ni bela Rojenica
 K njej v tem hipu pristopila;
 In jej dala vode piti,
 Čudne vode iz studenea,
 Ktero pijejo le Vile.
 Nova moč se jej povrne
 Zopet v ude vse in žile;
 Se na postelji vzdignila,
 Zatočila solze britke
 In tako izdihovala:

„Oh, da bela smrt me ni
 Na bojišči pokosila!
 Da s tovarši spala bi
 In gomila bi me krila!

Oh, da me osoda je
 V to dolino pripeljala!
 Kak' je ranjeno srcé,
 Oj, da bi ga zdravit' znala!

Oh, da sem mladenča šla
 Srca rahlega služiti!
 Raje pač trinogu bi
 Htela zadnja sužnja biti.

Oh, da zbrala bi brlog
 Si za bivališče bila!
 Koreninec brala krog
 In studenčnico bi pila!

Al pa, da bi v ječi bla,
 Kjer moj Miroslav prebiva,
 Tik njega priklenjena,
 Bila mrtva že al živa.

Herman, Herman, oče moj!
 Miroslava meni dajte!
 Oh izpustite ga koj,
 In za sneho me spoznajte!

To poslušal mladi kmet,
 Ki pri vratih izbe stal,
 Pa mu je žareče srce
 Ledenelo in strmelo.
 Kar je tekel do soseda
 In mu djal: Preljubi Janez!
 Glej, pri nas gospá je knežja,
 Miroslava lastna žena,
 Ktere išče stari Herman
 V kotu vsakem po deželi.
 Kdor jo v roke mu 'zroči,
 Sto cekinov ta dobi.

To novico Janez sopet
 Svojemu sosedu pravi,
 In od ust do ust novica
 Gre kot oginjš 'z strehe v strebo.
 Nek Celjan zazvé novico,
 Urno v gornji grad hití,
 Herman se mu nasmejí,
 Sto cekinov mu delí.

Brž beriče svoje skličé
 In jih tako nagovarja:
 „Pojdite na Frankolovo,
 V selu loškem poprašajte
 Za Bosača prost'ga kmeta;
 Deklo vklénite njegovo,
 Ki mu tri že mesce služi:

Pripeljite sem jo varno,
 Ker je dekla čaravnica;
 V gornji grad jo pripeljite.

In beriči so veseli
 Stekli tje na Frankolovo,
 Lovske pse so sabo vzeli,
 Ostre meče privezali,
 In verig si oklenili.
 Pri Bosači poprašali,
 V Loki so za tujo deklo,
 Ki od kresa služi njega.
 Kar so v izbico planili
 In Veroniko vklenili,
 Lovske pse na njo ščevali,
 Kot bi divja bla zverina,
 Ter jo bili in suvali.

In Veronika pustila
 Je kot jagnje se vkleniti,
 Se vkleniti in suvati
 Vražje kleti, zaničvati;
 Ni besede 'zgovorila.

So Ločani pristopili,
 Za Veroniko prosili;
 Al beriči so vaščane
 Kakor smeti razpodili.

So Veroniko do Vojn'ka,
 Trga majhnega peljali ;
 Vsi tržanje so pritekli,
 Gledali junaško ženo
 In jej slavo glasno peli.
 So Veroniko beriči
 V slavno Celje pripeljali,
 So Celjanje prihiteli
 Gledat žene tak' junaške.

Naj se nam nebó tud poobleče,
 Vsred se bel'ga dneva naj stemní,
 Vžigajo tud' strele naj goreče,
 Otrpéva naša žarna kri;
 Vrag čez nas naj 'z pekla oginj meče,
 Naj se proti nam vse zaroti;
 Stojmo krepko, Bog nad nami kraljuje,
 Ki hudobo vsako ponižuje.

Naj se žuga nam največa sila,
 Zguba vsega, kar še veže nas;
 Naj od žalosti nam poka žila,
 Od skrbi izpade vsaki las;
 Naj odpira groba se gomila,
 Naj trobenta sodni poje glas:
 Stojmo krepko, Bog nad nami kraljuje,
 Kteri žalost v radost spreminjuje.

Med zločince tudi naj svet nas šteje,
 Naj tepta se naša čast, imé;
 V ječah naj umiramo od žeje,
 Naj se na morišče z nami gre,
 Naj že tam tud sapa zadnja veje,
 Naj za nas že vse zgubljeno je:
 Stojmo krepko! Bog nad nami kraljuje,
 Ki nedolžnost vsako ohranuje.

Da le vest ničesar ne očita,
 Kamen kak na duši ne leži,
 Vsaka solza, tu od nas prelita,
 Lesketala bode v večnosti,
 Ko nedolžnost naša bo odkrita
 Prišla pred sovražnikov oči.
 Oni v pekel bodo ropotali,
 Mi se bomo v nebu radovali.

XII. spev.

Herman pahne v strašno ječo
 Mlado ženo, svojo snoho.
 Daje jed jej kruh plesujivi,
 In pijačo blatno vodo,
 Da bi reva v temni ječi
 V strašnih mukah poginila.

Trdi kamen jej blazina,
 Postelja jej blatna zemlja,
 Grde cunje oblačilo; —
 Pa jej angelvarh prijatelj,
 Dobra vest jej tovaršica,
 Sveta vera tolažnica,
 Jej molitev pomočnica.
 Nada njena so nebesa,
 Kjer plačilo neizmerno
 Je čez male ure čaka.

Duša nje iz solz doline
 Se v nebesa preselila,
 Na telesne svoje muke
 Pa je čisto pozabila.

Milo pesem je zapela
 Od nebeškega veselja;
 Milo pesem je zapela
 Od ljubezni nevenljive;
 Milo pesem je zapela
 Od zvestobe zakonske.
 In od zore do večera
 Pevala je sladke pesmi,
 Sladke pesmi miloglasne.
 Tičica začula petje
 V strašni ječi, temni ječi;
 Pa je k oknu prifrfrala,
 Da bi petje poslušala.
 Je na oknu obsedela,
 Pa je peti tud začela,
 Ko Veronika je pela.
 In od zore do večera,
 Od večera spet do zore
 Si Veronika prepeva,
 Mala tica jej odpeva
 Sladke pesmi miloglasne.
 Se razlega rajsko petje
 Po vsem gradu do dvorane.
 Sliš'jo v temni ječi petje
 In med sabo govorijo:
 Kdo prepeva v strašni ječi
 Take pesme miloglasne?
 Ne prepeva jetnik pesmi, —
 Jih ne more od bolesti, —

Pesme take duh prepeva,
 Ki se klati po gradovi.

Herman čuje rajsko petje
 In nasluša, 'z ktere ječe
 Milih pesem glas dohaja,
 Ki ga v črno dušo speče.
 V temno ječo kar hiti,
 Da tam vidi, kdo predrzne
 Pevati celó se v ječi.
 Stopi v ječo, pa zagleda
 Živo še Veroniko.

Al mu srce je kamnito,
 Je kamnito kot zidovje,
 Ki mu dela krog zavetje.
 Bil bi z mečem jo prebodel,
 Ali taka smrt bi bila
 Še prelehka, še premila.

Po postavah čaravnica
 Mora le sežgana biti.
 Torej skliče Herman celjski
 Vse sodnike štirske v Celje,
 Da obsodbo bi sodniki
 Čez Veroniko izrekli.

Na poziv njegov zberó se
 Vsi sodniki pravdoznanski
 Iz dežele v staro Celje.

Imenitni vitezovi,
 Kmetje prosti in tržani,
 Vse potuje v slavno Celje,
 Tam kopiči se grmada,
 Da Veronika zgorí v njej. —

Al le ena se beseda
 Potujočih vedno sliši:
 „Ona čisto je nedolžna,
 Njena kri bo v nebo vpila,
 Za maščevanje nad rodbino
 Celjskih imenitnih knezov.“

Le nedolžen more peti
 Tud zapuščen od ljudi,
 Osramočen, v strašni ječi,
 Ker ga nič kaj ne teži.

Le nedolžen povzdiguje
 Z rajskim petjem kviško se,
 Leta duh njegov v višave,
 Truplo zemlji je v oblast.

XIII. spev.

Stojaj, stojaj staro mesto,
 Staro mesto, slavno Celje.
 Sredi mesta majhen tržič,
 Sred tržiča širok oder,
 Širok oder za sodnike
 Za sodnike pravoznanske,
 Za tožitelja Hermana
 In Veroniko junaško.

Vse se tare ljudstvá v Celji.
 Ni o shodu taka gnječa
 V starem mestu nikdar bila.

Dan žari se, dan prestrašni,
 Ko bo javno se obsodba
 Čez Veroniko izrekla,
 In nedolžna žrtva
 Na morišči darovala.

Ura bije, ura bije,
 In devet odbije.

Kar na oder se podajo
 Vsi sodniki pravoznanski,
 In se vsedejo na stole.
 Za sodnikom vstopi Herman,
 Za Hermanom pa beriči
 Pripeljajo mlado ženo,
 S črno halo odeveno.

Herman bere zbranim tožbo:
 „Herman jaz po volji božji,
 Čeljski knez in ortengraški,
 Ban hrvaški in slavonski,
 Tožim ženo pričujočo,
 Da očarala mi sina
 Miroslava, oskrunila
 Rodovino celjskih knezov,
 In zahtevam vaše sodbe,
 Da sežgè se na grmadi.“

Al Veronika molé je
 Na visokem odru stala,
 Veličastna in čarobna;
 Nije stala, se zibala
 Je med nebom in med zemljo,
 Kot nedolžni angel rajski.
 Duša njena se vzdignila
 Je v nadzračje k Bogu bila.
 Živo v licu izražena
 Bila je nedolžnost njena.

Sveti mir se lesketaval
 Na obličji njenem milem.
 Moli v duhu še presrčno,
 In se na odhod pripravlja,
 Tak' obsodbe pričakuje.

Vseh oči so na-njo vprte
 V mlado ženo zatoženo,
 Vseh oči so se solzile,
 Srca vseh za njo so bile.

Tud sodnikom pravoznanskim
 Ni beseda gladko tekla,
 Gledali so rajsko sliko,
 Rajske zrlí so očesa
 Vilovitega telesa.

Kak molčé so došli bili,
 Tak molčé so zapustili
 Oder, ženo in Hermana
 In domu se spet vrnili.

Herman škripal je z zobmi,
 V srcu mu je kipel srd,
 Dihal srd in strup in smrt.
 Mu 'z oči je plamen vrel:
 Kar beričem zagrmel:
 V Ojstrovec pošast drvite,
 V črno ječo jo pahnite,

Ječi vrata zazidajte,
Okno dobro zakovajte,
Da pogine tam od glada.

In brž v Ojstrovec beriči
So Veroniko peljali,
Jo pahnili v črno ječo,
Ječi vrata zazidali,
Okno ječi zakovali
In jo smrti prepustili,
Strašni smrti od gladú.

Krasne zvezde so leskeče,
Krasne polja so cveteče,
Veličasten jutra žar;
Al še lepše, ko cvetlice,
Je nedolžno, čisto lice,
Je najlepša božja stvar.

Kar je božja dlan stvarila
Lepšega ničesar bilo
V celem res stvarjenji ni.
V lice svoj je lik vtisnila,
Z rajskim čarom ga oblila,
V sedež ga izbrala si.

So narisane nebesa:
Svitle zvezde so očesa,
Rajskih slasti je izvir,

Duh nebeški ga obdaja,
 Barva čistih svet'ga raja,
 In čez njo razlit je mir.

Oh zató nedolžnost zlata,
 Kak čarobna je, bogata,
 Še v spominu starih dni!
 Ko postane lice velo,
 Rad spominja starček celo
 Časa se nedolžnosti.

XIV. spev.

Dan enak je temni noči.
 V črno ječo ne pošilja
 Žarkov svojih zlato solnce.
 Zlato solnce, mila luna
 V črno ječo ne prisveti.
 V črno ječo ne migljajo
 Od obnebja svitile zvezde.
 V črno ječo ne duhtijo
 Cvetke krasne od poljane.
 Rajsko petje mičnih tičic
 V črno ječo se ne čuje.
 Le ostudni strupni gadje,
 Se vijó po ječi temni;

Al Veroniki ničesa
 Ne storijo žalega.
 So prijatelji jej dobri,
 Dosti boljši kakor ljudje,
 Ž njimi ona si igrava,
 In prepeva mile pesme.
 Gadi slušajo veseli,
 Ko doni nebeško petje.
 Čuden svit od glave njene
 Razsvitljuje črno ječo.
 Bela žena Rojenica
 Jej prinese v noči vsaki
 Bel'ga hleba, bistre vode,
 Ž njo se rada pogovarja
 Od slovenskega naroda.
 Pa se milo jej pritoži,
 Da narodje so slovanski
 Med sebó tako nezložni.
 Milo toži, da je lipa
 Čisto čisto pozabljena.
 Milo toži, da se širi
 Ptuji duh ko živa kuga
 Po slovenskih vseh krajinah.
 Milo toži, da sinovi
 So nezvesti svoji mamki,
 Da po tuji hrepenijo,
 Ž tujih virov le pijejo,
 Lastno polje rodovitno
 Pa popuščajo v celini,

Da ga gosti mah zarašča,
In se trnje korenini.

Pa spominja Rojenica
Radostno se zlate dobe,
Ko je vladal Samo silni,
Ko hrvaški slavni kralji
So Slovene osrečvali;
Se spominja Marka kralja,
Lazara, kdaj Srbom cara,
In Veroniki govori:

„Zlata doba je cvetela
Nam Slovenom stare dobe:
Al je zlata doba prešla,
Kakor krasni dan preide,
Noč za dnevom spet nastopi;
Al za nočjo svitla zarja
Spet dan krasen napoveda:
Tako pokrajine naše
Je pokrila črna tema,
In jih krije in bo krila,
Let še štirkokrat sto in dalje.
Hudi boji spodkopali,
Bodo naše pokrajine;
Se 'zneverili sinovi,
Ptujci v šako jih dobili,
Da v domači lastni hiši
Po domače ne bo smelo
Se več govoriti celo:

Tedaj zora spet napoči,
 Ptice spet se predramijo
 Po slovensko peti jele
 Da Slovence prebudile,
 Lipa bode brst pognala,
 Zelenela in cvetela,
 V hlad Slovence spet vabila;
 Cvetke nove se rodile,
 Med po njih bučela brala.
 Mili car bo tedaj vladal,
 Oče vsem podložnim svojim,
 Ki zapisal na zastavo
 Svojo je enakopravnost
 Vsem narodom, milim svojim.
 Tedaj bodo se Slovenci
 Spet iz spanja prebudili,
 Za orodje poprijeli
 In ledine preorali.
 Trnje samo ne bo dalo
 Hitro vspešno se končati;
 Milo solnce bo sijalo,
 Pokrajine ogrevalo.
 Cvetke vse v krasoti cvele,
 Tice nam po naše pele.
 Mati Slava radovala,
 In bo sine objemala;
 Z lastnim mlekom jih dojila,
 Z žarom, umom in pogumom
 Jih pojila, jih sitila.

In ljubezen bo narode
Vse slovenske ogrlila.“

Tak Veroniki je bila
Rojenica govorila ;
Ž njo je plakala, solzila,
Pa se ž njo tud veselila.

Hej Slovenci
Ustanimo!
Solnce vzhaja
Za goró.

Pevajo že
Tičice,
Vstajajo že
Cvetlice.

Lepo jutro
Se mladi,
Modro nebo
Rumení.

Čujte, čujte
Mili glas!
Slava mati
Kliče nas:

Brž na delo,
Čas je s'jat.
Seme v zemljo
Zakopat.

Bode klilo
Iz zemljé,
Sad rodilo
Veke vse.

Zemljo varje
Mili car,
Naš preljubi
Gospodar.

Solnce sije,
Dež rosi.
Blagor kaplja,
Seme kli.

Krepko raste,
Že cveti,
Da pod cvetjem
Se šibi.

In stoterni
Vrne sad,
Kar trpimo
Na spomlad.

Dušno polje
 B'lo dozdej
 Neobsejan,
 Pust je kraj.

Mnogo pustih
 Že ledin
 Oboral je
 Slave sin.

Dušno polje
 Že cveti,
 Cvet nad cvetjem,
 Se šibi.

Ga varuje
 Mili car,
 Solnce greje
 Topli žar.

Nada sije
 Boljših dni.
 Rod slovenski
 Več ne spf.

XV. spev.

Eno leto je minulo,
 Ali duša ni spomnila
 Se Veronike nobena.
 Herman davno že je menil,
 Da med mrtve se prišteva.
 Njen preljubi oče kmalo
 Je končal življenje svoje,
 Brž ko strašno je osodo
 Svoje ljube hčerke zvedel.
 Celo Miroslav je zabil
 Ljubljene nekdamj sopruge
 Pa za drugo se deklico
 Plazil kakor volk za ovco,
 In jej dušo davil čisto.

Neki dan, glej, v Ojstrovce so
 Tropo vjetih pripeljali,
 Ječe ž njimi napolnili.
 Tedaj vrata odkopali
 In so ječo otvorili;
 Kakšno čudo se prikaže!
 Vse obide strašna groza
 Ko zazró prikazen čudno,
 Živo še Veroniko.

Lasje so jej do kolena
 In krijó nagoto udov ;
 Vsa v molitev je vtopljena,
 V Boga vsa je pogreznjena.
 Vse strmi in plaho gleda,
 Toda Herman zdajci slugi
 Da ukaz presilno ljuti:
 Brž mi v kopelji vtopite
 To pošast pregrozno, strašno,
 Da je žive več ne vidim.

Zdaj so z vodo sod nalili
 In Veroniko vtopili. *)

Zdaj Veronike je duša
 Svoje telo zapustila,
 In se v svitle kraje rajske
 V božje varstvo povrnila.

Z rajskim petjem so duhovi
 Spremljali jo v božje krilo,
 V božje krilo, na plačilo;
 Telo njeno pa v Braslovčah
 Črni zemlji se izročilo.

*) 17. oktobra 1428.

Bela žena Rojenica
 Vsak dan grob obiskovala,
 Za Veroniko še dolgo
 Se solzila in jokala. —

Kje dežela, kje leži,
 Mesto tisto, kje stoji,
 V katerem sreča je doma,
 Solz nobeden ne pozná?

Iščem je po svetu krog,
 Hodim čez planine, log,
 Kamorkoli se podam,
 Sreče le ne najdem tam.

Pridem v mesto, v carski dvor,
 Tam prepeva pevcev kor;
 Vtihnje kor, in jok in stok
 Napolnuje zlat obok.

Kar od tod naprej hitim,
 Mesto za se bó pustim.
 Pridem v malo snažno vas,
 Tu je sreča, slišim glas.

Al tud sreča tu doma
 Stanovitna ni še bla;
 Mnogokrat med vrisk ljudi
 Že nesreča prihití.

Blizo vasi vrt leži,
 Mnogo križcev v njem stoji,
 Tu je sreča tu domá,
 Tak' napis na znanje da.

Tu dežela, tu leži,
 Tisto mesto tu stoji,
 V katerem sreča je domá,
 Solz nobeden ne pozná.

Tu leži tik brata brat,
 Ne veljá cekin, ne zlat.
 Tu nobeden kralj in kmet
 Ne prepira se za svet.

Tu ni bolečine več,
 Sèm ne seže ostri meč;
 Tu ugasne vsaki črt,
 Ker do sèm le seže smrt.

Oj dežela, da sem le
 Enkrat vendar našel te,
 Kjer doma je sreča, vem,
 Zdaj iz tebe več ne grem.

S k l e p.

Oh razlegaj se mi petje
 Čez Sloven'je dični raj,
 Čez pečine tje in evetje,
 Čez doline, hrib in gaj!
 Lipa slavna, ki sprejela
 Pevce si pod senčni hlad,
 Bog ti vrni, da živela
 Veke bi, rodila sad.

Vas objamem, pevci mili,
 Ki glas svoj'ga petja ste
 Moj'mu petju pridružili,
 Bog vam vrni večno vse!
 Vas zahvalim, vi duhovi
 'Z cel'ga svojega srcá;
 Vam Savine, oj valovi
 Slabi pevec hvalo dá.

Vas Slovence vse objamem
 In pritisnem na srcé;
 Pa od vas vseh slovo vzamem,
 Ki poslušali ste mé.
 Moj pozdrav seboj nosite
 Čez doline, hribe, log,
 Reve pevca ne zabíte
 In vse blagoslovi — Bog!

